

Lausunto

11.03.2025

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Lausunto Porvoon Yrittäjien näkökulmasta hallituksen esitykseen hankintalain, erityisalojen hankintalain ja rikosrekisterilain muutoksista

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Porvoon Yrittäjät pitää hankintalain uudistusta tärkeänä askeleena kohti oikeudenmukaisempia ja avoimempia hankintakäytäntöjä. Pk-yrityksillä on keskeinen rooli Porvoon elinvoiman ja työllisyyden ylläpitämisessä, ja julkisten hankintojen tulee edistää paikallisten yritysten mahdollisuuksia tarjota tuotteitaan ja palveluitaan.

Kilpailun lisääminen ja markkinoiden toiminnan parantaminen ovat välttämättömiä julkisten hankintojen kustannustehokkuuden ja laadun takaamiseksi. Nykyisin liian monet hankinnat toteutetaan tavalla, joka suosii suuria toimijoita ja inhouse-yhtiöitä, mikä sulkee pois alueelliset pk-yritykset.

Haluamme korostaa, että hankintojen avoimuuden lisääminen on keskeinen keino varmistaa, että verorahoilla saadaan paras mahdollinen vastine. Tämä edellyttää hankintaprosessien läpinäkyvyyttä, aidosti avointa kilpailua ja sitä, että hankintoja jaetaan sopivan kokosiin osiin jotta myös pk-yritykset voivat osallistua tarjouskilpailuihin.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Hankintojen valmistelu ja markkinakartoitus sekä markkinavuoropuhelu.

Pidämme välttämättömänä, että markkinakartoituksesta ja markkinavuoropuhelusta tulee pakollinen kaikissa kansalliset kynnsarvot ylittävissä hankinnoissa. Markkinakartoitus sekä markkinavuoropuhelu parantaa kilpailutuksen laatua ja antaa hankintayksiköille mahdollisuuden hyödyntää alueellisia yrityksiä tehokkaammin.

Porvoon alueella on paljon erikoistuneita pk-yrityksiä, jotka voisivat tarjota kilpailukykyisiä ja laadukkaita palveluja, mutta liian usein tarjouspyynnöt laaditaan tavalla, joka suosii vain muutamaa toimijaa. Markkinakartoituksen avulla voidaan tunnistaa alueelliset toimijat paremmin ja varmistaa, että tarjouspyynnöt laaditaan tavalla, joka mahdollistaa pk-yritysten osallistumisen.

Pidämme myös tärkeänä, että hankintojen osiin jakamisesta tulee selkeämpi velvoite, jotta paikalliset yritykset pääsevät kilpailemaan tarjouskilpailuissa. Suuret hankintakokonaisuudet suosivat valtakunnallisia toimijoita ja jättävät Porvoon alueen yrittäjät kilpailun ulkopuolelle.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Sidosyksiköiden käyttö ja inhouse-hankinnat

Kannatamme vahvasti esitettyä 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimusta sidosyksiköille. Nykyisin liian moni hankinta toteutetaan inhouse-yhtiöiden kautta ilman kilpailutusta, mikä heikentää markkinoiden toimivuutta ja nostaa pitkällä aikavälillä hankintojen kustannuksia.

Porvoon Yrittäjät on huolissaan siitä, että inhouse-yhtiöiden runsas käyttö heikentää yksityisten yritysten mahdollisuuksia ja heikentää paikallista elinvoimaa. Kilpailun lisääminen on paras tapa varmistaa, että hankinnat tehdään tehokkaasti ja kustannustehokkaasti. Porvoon kaltaisissa kaupungeissa tämä on ollut erityisen ongelmallista esimerkiksi tukipalveluiden ja sosiaali- ja terveystalouden hankinnassa.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Pidämme tärkeänä, että hankintojen turvallisuus ja huoltovarmuus otetaan huomioon koko hankinnan elinkaaren ajan. Tämä tarkoittaa sitä, että hankintakriteereissä on huomioitava paikallinen saatavuus, kotimaisuus ja toimitusvarmuus. Esimerkiksi huoltovarmuuden kannalta kriittisissä palveluissa tulisi suosia paikallisia ja kotimaisia toimijoita aina, kun se on mahdollista.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

-

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

-

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutokseen tarvitaan?

-

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Kannatamme hallinnollisen taakan keventämistä, mutta pidämme tärkeänä, että julkisiin hankintoihin osallistuvien yritysten vastuullisuus voidaan varmistaa. Jos rikosrekisteriotteista luovutaan, on varmistettava, että vakuutusmuotoinen todistus toimii luotettavasti ja sen väärinkäyttö estetään.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Hankintojen ilmoittaminen ja avoimuus

Hankintojen avoimuus on Porvoon Yrittäjien näkökulmasta keskeinen tekijä reilun kilpailun ja julkisten varojen tehokkaan käytön varmistamisessa. Suorahankintojen määrän tulisi olla mahdollisimman pieni, ja niiden käyttöä tulisi perustella aina avoimesti. Kannatamme esitystä, jonka mukaan suorahankintojen ja sopimusmuutosten ilmoittamisvelvollisuutta täsmennetään.

Muut huomiot

Johtopäätökset

Porvoon Yrittäjät tukevat hankintalain uudistusta, joka lisää avoimuutta, parantaa pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia ja varmistaa julkisten varojen tehokkaan käytön. Markkinakartoituksen vahvistaminen, inhouse-hankintojen rajaaminen ja hankintojen osittaminen ovat avainasemassa, jotta paikalliset yritykset voivat kilpailla tasavertaisesti ja Porvoon alueen elinvoima vahvistuu.

Kannustamme hallitusta ja lainsäätäjiä varmistamaan, että uudistus todella toteutuu käytännössä ja että hankintayksiköt veloitetaan muuttamaan toimintatapojaan siten, että kilpailu lisääntyy.

Björkman Patrik
Porvoon Yrittäjät - Borgå Företagare